

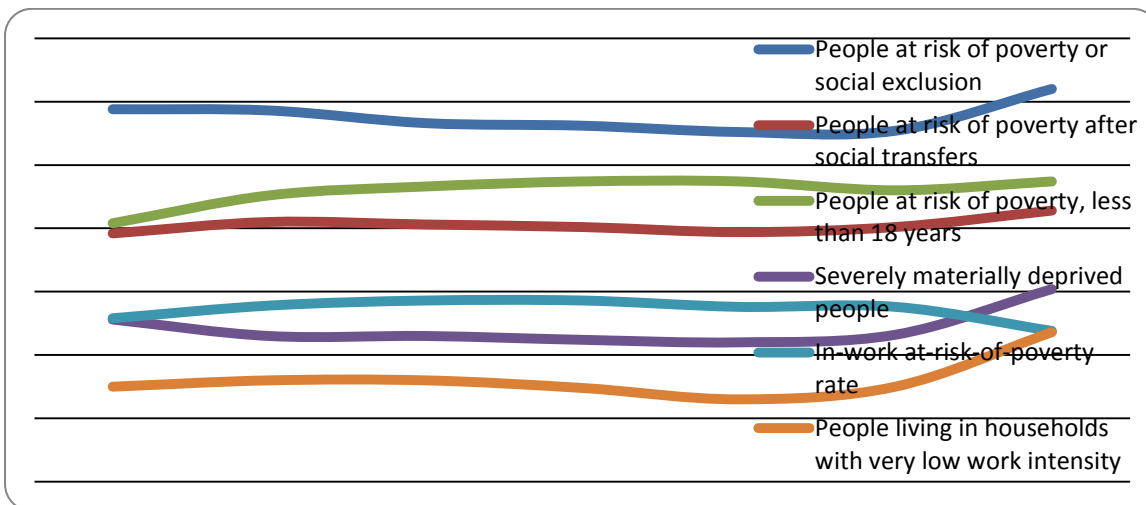
1. Φτώχεια

1.1. Πρόσφατες τάσεις

Εξελίξεις βάσει της Eurostat σχετικά με τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό:

- Ο δείκτης του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αυξήθηκε σημαντικά στην Ελλάδα από 27.6% το 2009 σε **34.6% το 2012**. Το 2011 το ποσοστό αντιπροσώπευε πάνω από 3.7 εκατομμύρια ανθρώπους.
- Το 2012 το ποσοστό του δείκτη του κινδύνου φτώχειας ανέρχεται στο **23.1%**, κάτι που σηματοδοτεί μία ουσιαστική αύξηση από το 2008 όπου το ποσοστό ανερχόταν στο 19.7%. Το 2012, η Ελλάδα είχε τα υψηλότερα ποσοστά του κινδύνου φτώχειας στην Ευρώπη (μέσος όρος ΕΕ 17%).
- Το ποσοστό σοβαρής υλικής αποστέρησης σκαρφάλωσε από **11.6% το 2010 στο 19.5% το 2012**, αντιπροσωπεύοντας πάνω από 2.1 εκατομμύρια ανθρώπων και μία αύξηση περίπου **0.5 εκατομμύρια σε 1 χρόνο**. Το ποσοστό αυτό των ανθρώπων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας ανέβηκε από 7.5% το 2010 στο 14.1% το 2012.
- Η εισοδηματική ανισότητα στην Ελλάδα αυξήθηκε από το 2010 και το 2011. Το 2011 το μερίδιο του εισοδήματος του πλουσιότερου **20% του πληθυσμού ήταν 6 φορές υψηλότερο από εκείνο του φτωχότερου 20%**. Αυτό είχε αυξηθεί από 5.6% το 2010.

Τάσεις φτώχειας στην Ελλάδα (% του πληθυσμού):

- Σύμφωνα με την τελευταία δημοσίευση¹ της Κάριτας Ευρώπης, υπήρξε μία εντυπωσιακή αύξηση στα Ελληνικά νοικοκυριά που δήλωσαν αδυναμία να διατηρήσουν ένα βασικό επίπεδο διαβίωσης. Για παράδειγμα το ποσοστό των νοικοκυριών που αδυνατούσαν να κρατήσουν το σπίτι τους επαρκώς ζεστό ανέβηκε πάνω από 3 μονάδες από 15.4% στο 18.6%. Τα νοικοκυριά που ήταν ανίκανα να καλύψουν κάθε δύο μέρες ένα γεύμα που να περιλαμβάνει κρέας, κοτόπουλο ή ψάρι (ή αντίστοιχο για χορτοφάγους) αυξήθηκαν από 7.9% το 2010 σε 9.2% το 2011. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαιώνεται και από μία πρόσφατη έρευνα που διεξήγαγε η Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (ΓΕΣΕΒΕΕ)²: «παύση πληρωμών»

¹ Caritas Europa, 2013, *The impact of the European crisis. A study of the impact of the crisis and austerity on people with a special focus on Greece, Ireland, Italy, Portugal and Spain*. URL: http://www.caritas-europa.org/module/FileLib/CaritasCrisisReport_web.pdf

² <http://www.gsevee.gr/meletes/249-2013-02-07-09-33-09>

κινδύνισαν αναγκαστικά ολόένα και περισσότερα νοικοκυριά αδυνατώντας να καλύψουν πάγιες ανάγκες τους σε διατροφή, λογαριασμούς ΔΕΚΟ, θέρμανση αλλά και να ανταποκριθούν και στις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Με το 40% των νοικοκυριών να έχουν τουλάχιστον έναν άνεργο και το 11% δύο άνεργους, δεν είναι απορίας άξιοι **που η σύνταξη που λαμβάνει κάποιο ηλικιωμένο μέλος αποτελεί την κύρια πηγή εισοδήματος για πολλές ελληνικές οικογένειες.** Σύμφωνα με την ίδια μελέτη, τέσσερα στα δέκα νοικοκυριά δηλώνουν ότι καθυστερούν να πληρώσουν τις οφειλές τους. Από αυτούς το 69,7% καθυστερεί να αποπληρώσει οφειλές για πάγιες ανάγκες του νοικοκυριού (ηλεκτρικό ρεύμα, θέρμανση, κλπ), το 60,8% αδυνατεί να πληρώσει εγκαίρως οφειλές στην εφορία, ενώ το 43,7% χρωστάει στις τράπεζες δόσεις δανείων και πιστωτικών καρτών. Το γεγονός πως, σύμφωνα με την έρευνα, **το οικογενειακό εισόδημα έχει μειωθεί κατά μέσο όρο κατά 37,88%** οδηγεί πολλά νοικοκυριά όχι μόνο στο να μην πληρώνουν λογαριασμούς, αλλά και να περικόπτουν τις δαπάνες ακόμη και για την κάλυψη βασικών αναγκών. **Μείωση των εξόδων για την αγορά τροφίμων έχει κάνει το 70%, για τη θέρμανση του σπιτιού το 83,2%**, ενώ η αγορά ενδυμάτων και υποδημάτων, καθώς και η διασκέδαση εκτός σπιτιού θεωρούνται πολυτέλεια με πάνω από το 90% να έχουν κάνει περικοπές σε αυτές τις δαπάνες.

- Η **παιδική φτώχεια** αυξήθηκε και παρότι το ποσοστό της Eurostat για το 2011 δείχνει 35.4% για το 2012, μία πρόσφατη έρευνα της UNICEF για την κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα, φέρνει νέα ανησυχητικά στοιχεία. Η έρευνα δείχνει πως τα **παιδιά που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας στην Ελλάδα το 2013 είναι 597.000 δηλαδή το 30,4%**. Επισημαίνεται ότι τα 322.000 από αυτά ζουν σε σπίτια με σοβαρή υλική αποστέρηση, το οποίο σημαίνει ότι δεν είναι σε θέση να τραφούν σωστά³.
- Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν μια **αρκετά μεγάλη αύξηση (+ 2,3 εκατοστιαίες μονάδες) στο ποσοστό φτώχειας των ατόμων άνω των 65 ετών** από το 2010 έως και το 2012. Το ποσοστό αυτό διαμορφώθηκε σε 23,5%. Το **25,2% των ηλικιωμένων γυναικών στην Ελλάδα έχουν υψηλότερο ποσοστό κινδύνου φτώχειας** από ό, τι το ποσοστό των ηλικιωμένων ανδρών (21,7%). Οι ηλικιωμένες γυναίκες στην Ελλάδα έχουν επίσης υψηλότερο ποσοστό σοβαρής υλικής αποστέρησης από τους άνδρες, με διαφορά σχεδόν 5 ποσοστιαίες μονάδες το 2010⁴.
- Το ποσοστό φτώχειας στην Ελλάδα για ανθρώπους που εργάζονται και οι οποίοι δεν πληρώνονται αρκετά για να προστατευτούν από τη φτώχεια (**φτωχοί εργαζόμενοι**) είναι **11.9% (2011)**. Αυτό το ποσοστό είναι ένα από τα υψηλότερα στην Ευρώπη, μετά από αυτά της Ισπανίας και της Ρουμανίας το 2011. Ο ΟΟΣΑ⁵ αναγνώρισε την κατάσταση αυτή ως ένα ειδικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, με τους εργαζόμενους μερικής απασχόλησης και αυτούς με προσωρινά συμβόλαια να είναι αυτοί που πλήττονται περισσότερο. Επιπλέον η Ελλάδα έρχεται τρίτη από το τέλος μεταξύ 36 χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) σε ότι αφορά στο πόσο «ικανοποιημένοι» είναι οι Έλληνες από τη ζωή τους. Η κατάταξη αυτή δικαιολογείται από το γεγονός ότι **οι Έλληνες δουλεύουν πολύ περισσότερες ώρες απ' ότι σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης και πληρώνονται λιγότερο**. Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε έκθεση του οργανισμού με θέμα «Δείκτης Καλύτερης Ζωής⁶», **το μέσο καθαρό εισόδημα ενός νοικοκυριού στην Ελλάδα διαμορφώνεται στα 20.440 δολάρια ετησίως**, ποσό που είναι χαμηλότερο τόσο από το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, όσο και από πολλές χώρες της Ευρωζώνης.
- Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγαγαν επιστήμονες του Τομέα Επιδημιολογίας και Βιοστατιστικής της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, από την έναρξη της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα,

³ <http://www.unicef.gr/news/2013/dt2113.php>

⁴ Social Protection Committee of the European Commission, 2012, *The Social Impact of the economic crisis and ongoing fiscal consolidation: Third Report of the Social Protection Committee (2011)*. Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion

⁵ OECD, n.d., *Greece at a Glance. Policies for Sustainable Recovery*, page 12. URL:

<http://www.oecd.org/greece/44785912.pdf>

⁶ <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/greece/>

καταγράφεται **σταδιακή πτώση των γεννήσεων καθώς και αύξηση στις γεννήσεις νεκρών βρεφών**. Σύμφωνα με τη μελέτη, τα δύο αυτά φαινόμενα συνδέονται άρρηκτα με την οικονομική ύφεση. Πράγματι η μείωση των γεννήσεων στην Ελλάδα από το 2009 και μετά φάνηκε να συμβαδίζει με την πτώση του ΑΕΠ την ίδια περίοδο. Επίσης οι αναλύσεις για την ενδεχόμενη **επίδραση της οικονομικής κρίσης στις γεννήσεις νεκρών εμβρύων κατέδειξαν σημαντική συσχέτιση του δείκτη με την ανεργία, και κυρίως με την ανεργία των γυναικών**. Όντως διαφαίνεται ότι ένα διογκούμενο ποσοστό γυναικών μένει άνεργο και κατ' επέκταση **ανασφάλιστο, με συνέπεια να παραλείπει σημαντικές εξετάσεις και ελέγχους** κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης.

1.2. Πρόσφατες εξελίξεις σε επίπεδο πολιτικών

Το **Νοέμβριο του 2012** οι διαπραγματεύσεις διαρκείας της ελληνικής κυβέρνησης με την τρόικα κατέληξαν στην κατάρτιση του **μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016** (Ν. 4093/2012). Συγκεκριμένα η Τρόικα απέρριψε τις προτάσεις του Υπουργού Οικονομικών για «ισοδύναμες» περικοπές π.χ. στις αμυντικές δαπάνες και **επέμεινε ότι οι μειώσεις δαπανών πρέπει να προέλθουν από μειώσεις στα εισοδήματα και τα επιδόματα των εργαζομένων και των συνταξιούχων**.

Ειδικότερα στο πακέτο μέτρων που επιβλήθηκαν περιλαμβάνονταν μεταξύ άλλων:

- Αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης κατά 2 έτη, από 1-1-2013
- Μείωση στις συντάξεις από 5 έως και 15%, από τα 1.000 ευρώ και άνω. Από τις μειώσεις αυτές δεν εξαιρούνται ούτε οι αναπηρικές συντάξεις, εκτός από αυτές των ατόμων με βαριά αναπηρία.
- Μειώσεις στο εφάπαξ έως 83%
- Κατάργηση των Δώρων Χριστουγέννων και Πάσχα, όπως και των επιδομάτων αδείας και εορτών για τους δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους.
- Περικοπές στα ειδικά μισθολόγια. Μειώνονται έτσι οι αποδοχές ένστολων των Ενόπλων δυνάμεων, της Ελληνικής αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και του Λιμενικού Σώματος, δικαστικών, γιατρών του ΕΣΥ και διπλωματών.
- Ένταξη στο ενιαίο μισθολόγιο των εργαζομένων στις ΔΕΚΟ και των υπαλλήλων της Βουλής, που συνεπάγεται περικοπή στο μισθό τους.
- Κατάργηση των πολυάριθμων οικογενειακών επιδομάτων και αντικατάστασής τους από το ενιαίο επίδομα στήριξης τέκνων το οποίο θα καταβάλλεται βάσει κλιμακούμενου εισοδηματικού κριτηρίου.
- Μείωση του επιδόματος ανασφάλιστου υπερήλικα.
- Αντίτιμο 25 ευρώ για εισαγωγή σε νοσοκομείο. Επίσης προβλέπεται η καταβολή από τους ασθενείς, υπέρ του ΕΟΠΥΥ, του ποσού του 1€ ανά συνταγή που εκτελείται από τον εκάστοτε φαρμακοποιό. Τα δύο αυτά μέτρα θα τεθούν σε ισχύ από 1/1/2014.

Τον Απρίλιο του 2013 ψηφίστηκε από το Ελληνικό Κοινοβούλιο το **πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Οικονομικών** (Ν. 4152/2013). Αυτή τη φορά η Τρόικα έχει επικεντρώσει την προσοχή της στο κλείσιμο φορέων και στην κατάργηση δομών που θα οδηγήσουν σε περιορισμό των δημοσίων υπαλλήλων. Ειδικότερα, στο νόμο αυτόν περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για κρίσιμα θέματα όπως:

- Ρυθμίζεται διαδικασία για τις ληξιπρόθεσμες οφειλές σε εφορία και ασφαλιστικά ταμεία και ειδικότερα προβλέπονται απεριόριστες δόσεις για φυσικά πρόσωπα με χρέη έως 5.000€ με ελάχιστο ποσό δόσης τα 10€ ανάλογα με τα πραγματικά εισοδήματα του οφειλέτη. Επίσης υπάρχει πρόβλεψη για ευνοϊκή μεταχείριση με πολλές και χαμηλές δόσεις και για εισοδήματα άνω των 5.000€ που βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία.

- Άμεση κατάσχεση καταθέσεων όλων όσων χρωστούν στα Ασφαλιστικά Ταμεία, εφόσον το ποσό των «χρηματικών τους διαθεσίμων» επαρκεί για να ξεπληρώσουν τις οφειλές τους.
- Φορολογία και φόροι στα ακίνητα. Συγκεκριμένα το 2013 θα εισπραχθεί το χαράτσι μέσω του λογαριασμού της ΔΕΗ. Επίσης προβλέπεται ενιαίος φόρος στα ακίνητα για το 2014.

Δίχως αμφιβολία, η οικονομική ύφεση, που πλήττει την Ελλάδα είναι πρωτοφανής σε ένταση και διάρκεια και είναι απόρροια των μέτρων που πήρε η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια καθ' υπόδειξη και ύστερα από πιέσεις της Τρόικας. Πολλοί ειδικοί μιλούν ξεκάθαρα πια για ανθρωπιστική κρίση. Πράγματι, παρατηρούμε μια **δραματική αύξηση των αστεγών** που ανεπίσημες εκτιμήσεις τους τοποθετούν σε 40.000 καθώς και μία εκρηκτική αύξηση σε συσσίτια και γενική διανομή τροφίμων. Γενικότερα, βιώνουμε μία συνεχόμενη αύξηση της φτώχειας, μία ανισότητα ως προς την κοινωνική προστασία και μία **έλλειψη πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες**. Ιδιαίτερα σημαντικές ενδείξεις είναι επίσης η έλλειψη πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες υγείας, σε ιατρικές εξετάσεις, σε νοσοκομειακή και φαρμακευτική περίθαλψη.

Ένα μεγάλο ποσοστό των ελληνικών νοικοκυριών ζουν σήμερα σε συνθήκες «υλικής στέρησης». **Πολλά νοικοκυριά βρέθηκαν αυτό το χειμώνα χωρίς θέρμανση και μερικά νοικοκυριά χωρίς ηλεκτρική ενέργεια**. Πολλά νοικοκυριά είδαν τις συνθήκες διατροφής τους να υποβαθμίζονται ραγδαία και να αδυνατούν να καλύψουν πληρωμές για ενοίκιο και λογαριασμούς. Και τα ποσοστά της φτώχειας ολοένα και αυξάνουν, με μία καλπάζουσα ανεργία, με ολοένα και περισσότερους εργαζόμενους να βλέπουν τους μισθούς τους να μειώνονται και να μην μπορούν πλέον να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και με **πολλούς συνανθρώπους μας να έχουν πλέον σωρεία ψυχολογικών προβλημάτων** και να παρατηρούνται πρωτόγνωρα για την Ελλάδα νούμερα αυτοκτονιών.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης σε πρόσφατο ψήφισμά του σχετικά με την ίση πρόσβαση όλων των πολιτών στην υγειονομική περίθαλψη⁷, παραδέχθηκε πως **η Ελλάδα λόγω Μνημονίων και ασφυκτικής λιτότητας, βρίσκεται ενώπιον ανθρωπιστικής κρίσης**. Το Συμβούλιο της Ευρώπης διαπίστωσε **ανισότητες στην πρόσβαση στο σύστημα υγείας** λόγω οικονομικών και γεωγραφικών περιορισμών καθώς και κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων. Πράγματι, η κατάσταση στον τομέα της υγείας είναι πολύ δύσκολη καθώς έχει πραγματοποιηθεί μία δραστική μείωση των δημοσίων δαπανών (δεν ξεπερνούν το 4% του ΑΕΠ) για την υγεία. Επίσης πραγματοποιήθηκαν αρκετές συγχωνεύσεις νοσοκομείων και αυξήθηκε παράλληλα η νοσοκομειακή και φαρμακευτική δαπάνη των Ελλήνων ασφαλισμένων.

Παρόλη την πίεση που ασκήθηκε στην Ελληνική Κυβέρνηση στα πέντε χρόνια της κρίσης, συνεχίζουν να εξαιρούνται οι εμπορικές ναυτιλιακές εταιρίες από τη φορολογία⁸. Επιπλέον η φοροδιαφυγή συνεχίζει να αποτελεί μείζον πρόβλημα. Μία πρόσφατη έρευνα δείχνει πως **επτά στους δέκα αυτοαπασχολούμενους Έλληνες συνεχίζουν να κρύβουν εισοδήματα**⁹. Αυτό προκαλεί θυμό σε πολλούς Έλληνες πολίτες που πλήττονται από τα μέτρα λιτότητας: «στην Ελλάδα, υπάρχει παραβίαση του κοινωνικού συμβολαίου, η οποία υποσκάπτει το φορολογικό φρόνημα. Οι άνθρωποι είναι θυμωμένοι και δικαίως» (Friedrich Schneider, Καθηγητής Οικονομικών, Πανεπιστήμιο του Linz, Αυστρία, ειδικός σε θέματα παραοικονομίας στην Ελλάδα)

1.3. Συστάσεις

- ➔ **Θεσμοθέτηση και υλοποίηση αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας** με έμφαση στην άμεση απόδοσή τους. πρέπει να ενεργοποιηθεί άμεσα αποτελεσματικός μηχανισμός κοινωνικής προστασίας από την ακραία φτώχεια. Αυτός θα μπορούσε για παράδειγμα να συνίσταται στη χορήγηση ενός **επιδόματος ελάχιστης αξιοπρεπούς διαβίωσης**, π.χ. ύψους

⁷ <http://assembly.coe.int/ASP/Doc/XrefViewPDF.asp?FileID=19776&Language=EN>

⁸ Spiegel Online International, 2012, 'Horrible Citizens': The Life of Greece's One Percent, Wealthy Greeks Still Don't Pay Taxes, URL: <http://www.spiegel.de/international/europe/the-crisis-has-yet-to-hit-the-wealthiest-greeks-a-866693.html>

⁹ Ibid.

200€ το μήνα, το οποίο θα καταβάλλεται απευθείας από την Ευρωπαϊκή Ένωση με μόνη τη διοικητική διαμεσολάβηση των κρατικών διοικήσεων.

- ➔ **Καταπολέμηση του προβλήματος των αστέγων.** Πρέπει να καταγραφεί επίσημα από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές ο αριθμός των αστέγων πολιτών στην Αθήνα που έχει εκρηκτικό πρόβλημα, αλλά και σε όλη την Ελλάδα. Αφού διαπιστωθεί ο αριθμός αυτός, θα πρέπει να μεριμνήσει η ελληνική πολιτεία με τη συνδρομή της ΕΕ, του ΟΟΣΑ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και ΜΚΟ όπως η Κάριτας, για την υλοποίηση σε αυστηρό χρονοδιάγραμμα ενός προγράμματος αποκατάστασης αστέγων. Ενδεικτικά θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν εγκαταλειμμένα ή μη ενεργά δημόσια κτίρια, ή ακόμη και μη κατοικούμενα κτίρια ιδιωτών, που θα παραχωρηθούν ανιδιοτελώς – εθελοντικά, άλλα και με φορολογική αμνηστία για τη στέγαση των αστέγων.
- ➔ **Αύξηση του κατώτατου μισθού.** Είναι αναγκαίο να αυξηθεί άμεσα στα προ κρίσης επίπεδα ο κατώτατος μισθός στην Ελλάδα, καθώς και να καταργηθεί η διαφοροποίηση του για τους νέους κάτω των 25 ετών. Γενικότερα, ο κατώτατος μισθός σήμερα στην Ελλάδα είναι σε αναξιοπρεπή και πολύ κάτω από τα όρια της φτώχειας επίπεδα. Σε σχέση με το κόστος ζωής στη χώρα ο μισθός αυτός παραβιάζει τη συνταγματικός κατοχυρωμένη ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 2 του Ελληνικού Συντάγματος).
- ➔ **Καθιέρωση ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.** Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να ολοκληρώσει το σχέδιο για τη φορολογική μεταρρύθμιση, η οποία θα πρέπει να δημιουργήσει προϋποθέσεις μείωσης της φορολογικής επιβάρυνσης των ήδη φορολογουμένων και την αποτελεσματική καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Καθίσταται πλέον επιτακτική η ανάγκη για τη διαμόρφωση ενός νέου φορολογικού συστήματος το οποίο θα έχει απλούς στη διατύπωση και στην εφαρμογή κανόνες με στόχο τόσο την προσέλκυση ξένων επενδύσεων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αλλά και την αντιμετώπιση των ανισοτήτων. Επίσης θα πρέπει να γίνονται συστηματικοί έλεγχοι με εναλλασσόμενους ελεγκτές και σκληρά και άμεσα πρόστιμα για τους φοροδιαφεύγοντες.

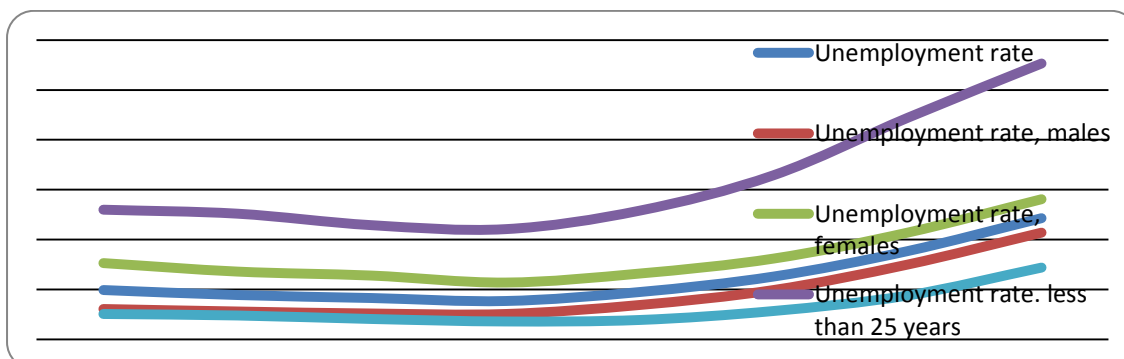
2. Απασχόληση

2.1. Πρόσφατες τάσεις

Εξελίξεις στον τομέα της Απασχόλησης στην Ελλάδα:

- Τα επίπεδα απασχόλησης στην Ελλάδα είναι σε πτωτική τροχιά από το 2008 και η χώρα βιώνει τη χειρότερη πτώση σε επίπεδα απασχόλησης στην Ευρώπη από το ξεκίνημα της κρίσης (-11.2 μονάδες από το 2008 έως και το 2012, -4.6 μονάδες από το 2011 έως και το 2012), και κατέχει το χαμηλότερο ποσοστό απασχόλησης στην ΕΕ (55.3% το 2012).
- Το ποσοστό ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλό (24.3% το 2012) – μόλις πίσω από αυτό της Ισπανίας η οποία έχει το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρώπη. **Το ποσοστό ανεργίας των νέων ωστόσο είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη και αγγίζει το 55.3%. Και το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη (14.4% το 2012) και πρόσφατα κατέγραψε τη μεγαλύτερη αύξηση (+5.6 μονάδες από το 2011 έως και το 2012).**

Τάσεις απασχόλησης στην Ελλάδα (% του πληθυσμού):

- Τη συνεχή πτώση των μισθών από την εφαρμογή των μέτρων καταγράφει η ΕΛΣΤΑΤ. Έπειτα από πέντε χρόνια ύφεσης και μέτρων λιτότητας, **το επίπεδο των μισθών στον ιδιωτικό τομέα της ελληνικής οικονομίας επέστρεψε στα επίπεδα του 2005**. Αυτό προκύπτει από τα πλέον επίσημα στοιχεία, τον Δείκτη Μισθών που κατήρτισε για πρώτη φορά η Στατιστική Υπηρεσία σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Όπως φαίνεται από τον δείκτη, το επίπεδο των μισθών έχει υποχωρήσει στο 81,2% (σε σχέση με το έτος βάσης 2008 που γίνεται η σύγκριση) μετά τη συνεχή πτώση που καταγράφουν οι μισθοί από το μέσον του 2010. Σε αυτό το επίπεδο βρίσκονταν οι αμοιβές εργασίας στην ελληνική οικονομία το 2005. **Μεγάλος αριθμός εργαζομένων στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα έχει υποστεί πάντως μειώσεις μισθών 40%-60%**.

2.2. Πρόσφατες εξελίξεις σε επίπεδο πολιτικών

Σε ότι αφορά τους προαναφερθέντες νόμους που θεσπίστηκαν από το Νοέμβριο του 2012 (βλέπε κεφάλαιο για τη Φτώχεια), τα μέτρα που έχουν ιδιαίτερο αντίκτυπο σε ό,τι αφορά την απασχόληση στην Ελλάδα είναι τα εξής:

Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής 2013- 2016 (Νοέμβριος 2012):

- Αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κατά περίπου 10% σε ασφαλισμένους προ του 1993.
- Κατάργηση της καθολικότητας της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας. Συγκεκριμένα, θα παραμείνουν «παγωμένες» για αρκετά χρόνια οι τριετίες του κατώτατου μισθού των 586€, μέχρι το ποσοστό της ανεργίας να πέσει κάτω από το 10%.
- Μείωση χρόνου προειδοποίησης για απολύσεις σε 4 αντί 6 μήνες.
- Εφαρμογή διαθεσιμότητας ενός έτους (με το πολυνομοσχέδιο του Ιουλίου 2013 οι νέες διαθεσιμότητες θα διαρκούν 8 μήνες), με μειωμένο μισθό σε μόνιμους υπαλλήλους του δημοσίου, οι οργανικές θέσεις των οποίων καταργούνται.
- Κατάργηση ειδικών επιδομάτων ανεργίας και ειδικών εισοδηματικών ενισχύσεων ανεργίας που έπαιρναν εργαζόμενοι επιχειρήσεων που έχουν κλείσει.
- Θεσπίζεται από 1/1/2014 επίδομα μακροχρόνιας ανεργίας (200€ το μήνα) για τους ανέργους από 20 μέχρι και 66 ετών, οι οποίοι έχουν εξαντλήσει το δικαίωμα τακτικής επιδότησης εφόσον το εισόδημα τους δεν ξεπερνά τις 10.000€ ετησίως με προσαύξηση για κάθε ανήλικο τέκνο.
- Θέσπιση νέου συστήματος καθορισμού του κατώτατου μισθού.
- Καταργείται το αφορολόγητο στους ελεύθερους επαγγελματίες και προβλέπεται φορολόγησή τους από το 1€.

Πολυνομοσχέδιο του Απρίλη 2013:

- Απελευθέρωση επαγγελματιών και κλάδων όπως το *bake off*, τους πωλητές λαϊκών αγορών, τους πιστοποιημένους εκτιμητές, τους λογιστές – φοροτεχνικούς, τους γεωτεχνικούς, καθώς και τις επιχειρήσεις εμπορίας γεωργικών φαρμάκων και λειτουργίας κτηνιατρικών και κτηνιατρικών κλινικών.
- Κατά δύο ώρες αυξάνεται το εβδομαδιαίο υποχρεωτικό ωράριο διδασκαλίας των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Προβλέπονται 15.000 υποχρεωτικές αποχωρήσεις δημοσίων υπαλλήλων έως τα τέλη του 2014, εκ των οποίων οι 4.000 για φέτος.
- Θα ισχύσει ο κανόνας πως για κάθε μία αποχώρηση θα γίνεται μία πρόσληψη με αυστηρά και αξιοκρατικά κριτήρια.

Επιπλέον στα νέα αυτά μέτρα, το **πολυνομοσχέδιο που ψηφίστηκε τον Ιούλιο του 2013** προβλέπει:

- Μία νέα σειρά φοροεπιβαρύνσεων όπως, επιβολή υψηλότερων φορολογικών συντελεστών στα μικρά και μεσαία εισοδήματα και στους ελεύθερους επαγγελματίες. Ειδικότερα, καταργείται το αφορολόγητο προστατευόμενων τέκνων, επιβάλλονται φόροι 26% (και από το πρώτο ευρώ) σε επαγγελματίες και εμπόρους, 20% στην υπεραξία από πώληση ακινήτων και 10% στα μερίσματα. Επίσης, μεταξύ άλλων προβλέπεται η φορολόγηση βάσει τεκμηρίων σε όσους δηλώνουν χαμηλό εισόδημα και η κατάργηση της έκπτωσης φόρου για μια σειρά από δαπάνες όπως ενοίκια κατοικίας, ασφάλιστρα, δίδακτρα, τόκοι στεγαστικών δανείων.
- Διαμόρφωση του κατώτατου μισθού με υπουργική απόφαση, ύστερα από κοινωνικό διάλογο, από το 2017, και όχι από την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας.
- Κατάργηση της Δημοτικής Αστυνομίας.
- Κατάργηση των σχολικών φυλάκων.
- Δυνατότητα κατάργησης θέσεων, κλάδων ή ειδικοτήτων σε υπουργεία, αυτοτελείς δημόσιες υπηρεσίες, Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, ΟΤΑ, ΝΠΔΔ. Συγχρόνως, προβλέπεται και η δυνατότητα σύστασης θέσεων.
- Προβλέπεται να γίνουν 15.000 απολύσεις στο δημόσιο τομέα μέχρι και το τέλος του 2014 εκ των οποίων οι 4.000 θα γίνουν εντός του 2013.
- 2.600 απολύσεις από το κλείσιμο της ΕΡΤ.
- Διαθεσιμότητα στο δημόσιο τομέα. Η επιλογή υπαλλήλων που τίθενται σε διαθεσιμότητα, μετά την κατάργηση της οργανικής τους θέσης διενεργείται μετά από αποτίμηση και μοριοδότηση των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων τους. Συγκεκριμένα, 25.000 άτομα πρέπει να μπουν σε κινητικότητα μέχρι το τέλος του 2014 εκ των οποίων οι 12.500 μέσα στο 2013. Σε καθεστώς διαθεσιμότητας τίθενται έτσι όσοι υπηρετούσαν στη Δημοτική Αστυνομία, οι σχολικοί φύλακες αλλά και καθηγητές 52 τεχνικών ειδικοτήτων της δημόσιας εκπαίδευσης, των οποίων οι οργανικές θέσεις καταργούνται. Η διαθεσιμότητα και αξιολόγηση θα διαρκεί έως 8 μήνες και σε αυτό το διάστημα οι υπάλληλοι θα παίρνουν το 75% των τακτικών αποδοχών τους μέχρι να απολυθούν ή να μετακινηθούν.
- Αναδιοργανώνεται πλήρως η λειτουργία 6 δημόσιων Νοσοκομείων στην Αθήνα και το προσωπικό τους εισέρχεται στο πρόγραμμα κινητικότητας.
- Κατάργηση δύο πανεπιστημίων και αρκετών ΤΕΙ και συγχώνευση πολλών Πανεπιστημιακών τμημάτων και τμημάτων ΤΕΙ προερχόμενων από το ίδιο ακαδημαϊκό ίδρυμα ή και από διαφορετικά ακαδημαϊκά ιδρύματα.

Τα επώδυνα αυτά μέτρα των 3 προαναφερθέντων νόμων, και κυρίως αυτά που αφορούν στη φορολογία, στις κοινωνικές παροχές αλλά και στην αγορά εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, **είχαν τρομακτικό αντίκτυπο σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία κατά το 2013**. Η αύξηση των φόρων και των τιμών σε βασικά αγαθά και η παράλληλη μείωση του εισοδήματος, η εργασιακή ανασφάλεια με τη συνεχή αύξηση των επισφαλών μορφών απασχόλησης, η μη καταβολή δεδουλευμένων, ή μεγάλη καθυστέρηση καταβολής μισθών στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, η κατάρρευση του συστήματος συλλογικών διαπραγματεύσεων, η παύση λειτουργίας επιχειρήσεων και η συνεχώς διογκούμενη ανεργία **έχουν επιφέρει σοβαρή επιδείνωση στο εισοδηματικό και βιοτικό επίπεδο των πολιτών και αποτελούν ορισμένες από τις σημαντικότερες κοινωνικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης**.

Οι αλλαγές στο καθεστώς των συλλογικών συμβάσεων με την εφαρμογή των μνημονίων **επιφέρουν και νέες μειώσεις στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα**, ιδιαιτέρως μετά τη λήξη της μετενέργειας της εθνικής γενικής σύμβασης και των κλαδικών συμβάσεων στις 14 Μαΐου 2013. Ως προς τον καθορισμό του κατώτατου μισθού **οι κοινωνικοί εταίροι χάνουν τη δυνατότητα καθορισμού των κατώτατων αμοιβών** μέσα από συλλογικές διαπραγματεύσεις καθώς αυτές στο μέλλον θα καθορίζονται με μονομερή νομοθετική ρύθμιση. **Οι κατώτατες αποδοχές μειώθηκαν κατά 22%** από τα 751,39€ στα 586,08€ (**476,35€ καθαρά**) για τους νεοπροσλαμβανόμενους άνω

των 25 ετών, ενώ για τους **νέους κάτω των 25 ετών**, μειώθηκαν **κατά 32%** στα 510,94€ (**426,64€ καθαρά**). Η μείωση των κατώτατων ορίων **συμπαρέσυρε προς τα κάτω και το επίδομα ανεργίας** από τα 461,50€ το μήνα, στα 359,97€. Οι μειώσεις αυτές έχουν ως αποτέλεσμα να μειωθεί δραστικά η αγοραστική δύναμη των μισθών. Πέρα από τις μειώσεις των μισθών, σημαντική επίπτωση στο βιοτικό επίπεδο των μισθωτών έχει, σύμφωνα με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας, και το γεγονός **ότι μεγάλο τμήμα των εργαζόμενων δεν πληρώνεται έγκαιρα** τους (μειωμένους) μισθούς, ενίοτε δε, έχει πολλούς μήνες να πληρωθεί.

2.3. Συστάσεις

- **Αύξηση του κατώτατου μισθού.**(βλέπε ανωτέρω).
- **Καταπολέμηση της ανεργίας.** Για την καταπολέμηση της ανεργίας απαιτείται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πολιτικών ουσιαστικής και αποτελεσματικής αντιμετώπισής της. Χρειάζονται περισσότερες ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, επιδοτήσεις εισφορών, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα. Όμως η ανεργία είναι πλέον ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα και μόνο στο επίπεδο αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί ενισχύοντας τις συνεργασίες μεταξύ των δημοσίων υπηρεσιών απασχόλησης καθώς και θέτοντας σε επίπεδο ΟΝΕ σαφείς στόχους σχετικά με την ανεργία.